De kennis en standpunten over orgaandonatie na overlijden voor therapeutische doeleinden (transplantatie): een prospectief observationeel explorerend onderzoek.

Haio: Vander Straeten Evelyn , U.G.
Promotor: RAUS Kasper , U.G.
Praktijkopleider: Bocklandt Caroline , DE GEYTER Luc , MARCELIS Johan , Van Damme Wim , VAN PAESSCHEN Wim

Context: Orgaandonatie is de voorkeursbehandeling voor velen in het eindstadium van chronische ziektes of na schade door o.a. trauma. Het aantal wachtenden op de transplantatiewachtlijst (eind 2020 1350 Belgische patiënten voor 1401 organen), de gemiddelde wachttijd en overlijdens op de wachtlijst (94 Belgische patiënten in 2020) groeit jaarlijks. Wereldwijd bedraagt het aantal orgaantransplantaties minder dan 10% van de globale noden!

Onderzoeksvraag: In dit onderzoek wordt onderzocht hoeveel, om welke redenen en hoe patiënten officieel toestemming voor of verzet tegen de post-mortem donatie van hun organen voor transplantatie gaven. Verder worden de kennis en standpunten hierover getoetst. Ten slotte wordt er bekeken welke verbanden er zijn tussen bepaalde patiëntenkenmerken, evt. registratie, de kennis en standpunten over orgaandonatie na overlijden voor transplantatie.

Methode: Het betreft hier een prospectief observationeel explorerend onderzoek bij de meerderjarige patiëntenpopulatie (Belgisch of meer dan 6 maanden in het vreemdelingenregister) in Eksaarde (deelgemeente van Lokeren). De resultaten werden op papier en elektronisch verzameld via (REDCap-)enquêtes in de wachtzaal, via mail of op de praktijkwebsite. In totaal werden 509 vragenlijsten volledig ingevuld, waarvan 75% online en 25% op papier.

Resultaten: 73 (14,3%) ondervraagden zijn reeds geregistreerd als orgaandonor. Deze groep bestaat uit hoger opgeleiden, personen met een lager BMI, meer atheïsten, minder moslims en een trend naar jongere personen. Een absolute minderheid (7; 1,4%) heeft uitdrukkelijk verzet aangetekend tegen orgaandonatie. De overigen hebben nog niets vastgelegd met als voornaamste redenen: 'Ik denk dat ik sowieso orgaandonor ben', 'Ik heb er nog niet over nagedacht' of 'Ik weet niet hoe het moet'. Bij de analyse van hun resultaten kunnen we daarnaast concluderen dat, bovenop de 73 geregistreerden als orgaandonor, 330 (65,6%) andere patiënten een positieve attitude kennen t.o.v. orgaandonatie. In deze groep zitten minder moslims, meer atheïsten en een trend naar meer vrouwen. Naast de 7 geregistreerden als niet-orgaandonor, kennen 12 (2,4%) anderen een negatieve attitude t.o.v. orgaandonatie. De kennis over orgaandonatie werd bij de participanten getest. Een hoger opleidingsniveau, werken in de zorg, niet islamitisch zijn, zelf reeds orgaanacceptor zijn en een bloed-/plasmadonor zijn blijkt geassocieerd te zijn met een betere score. Daarnaast was er een trend naar een betere kennis bij de als donor geregistreerden, en een effectief betere kennis bij de personen met positieve attitude.

Conclusie: 79,1% kent een positieve attitude t.o.v. orgaandonatie, doch blijkt er ‘maar’ 14,3% geregistreerd als orgaandonor. Hoger opgeleiden, vrouwen en atheïsten blijken een positievere attitude t.o.v. orgaandonatie te hebben en meer als donor geregistreerd te zijn. Een betere kennisscore is ook geassocieerd met een positievere attitude. Deze kennis was slechter bij lager opgeleiden, zij die niet in de zorg werkten, moslims en zij die geen bloed-/plasmadonor zijn. Een constante in deze studie blijft misvattingen, de verkeerde veronderstelling dat men sowieso en automatisch orgaandonor is en gebrek aan kennis, eerder dan actieve weigering. Dit benadrukt de nood aan heldere communicatie en educatie. In het bijzonder de minderheidsgroepen en zij met een

slechtere kennis dienen geïnformeerd en gesensibiliseerd te worden via de huisarts, (sociale) media, lokale besturen, scholen, getuigenissen, … Medisch onderzoek en de bijscholing van zorgpersoneel spelen eveneens een belangrijke rol. Daarnaast denkt slechts 43,6% het standpunt van hun nabestaanden te kennen, orgaandonatie dient dus ook meer bespreekbaar te worden. Er dient nog verder onderzoek te gebeuren bij verschillende diverse groepen en over de rol van de huisarts.